

Beslutningsforslag nr. B 42. Fremsat den 21. november 1984 af Albrechtsen (VS) og Thoft (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om udsættelse af beslutningen om NATOs doktrin FOFA

Folketinget pålægger regeringen at søge beslutningen om den nye NATO-doktrin, FOFA, »Follow-On-Forces-Attack«, ophævet eller som minimum udsat, indtil hovedretningslinjerne i doktrinen har været forelagt for den danske offentlighed og folketinget i form af en redegørelse fra regeringen, og

indtil folketinget på baggrund af en debat om denne redegørelse har haft rimelig tid til at tage stilling til sagen.

Det pålægges endvidere regeringen at sikre, at FOFA-doktrinen ikke får bindende virkning for Danmark eller danske styrker, før folketinget har truffet beslutning herom.

Bemærkninger til forslaget

Godkendelsen af den nye FOFA-doktrin, som er sket på et møde fredag den 8. november 1984 i NATOs planlægningsgruppe på ambassadørplan, er endnu et eksempel på den uacceptable mangel på demokratisk og parlamentarisk kontrol med vidtrækkende beslutninger i NATO.

Af tidligere eksempler, hvor den demokratiske kontrol har været fraværende, kan nævnes indgåelsen af forstærkningsaftalerne og Danmarks involvering i NATOs atomstrategi.

Det har hele tiden været meningen, at en ny NATO-doktrin skulle gennemføres i al stilhed uden offentlighedens og parlamenternes indblanding.

Således kunne Weekendavisen fra den 9.-15. marts 1984 oplyse, at uden det offentlige røre om sagen ville forslaget til et nyt taktisk og operativt koncept – eller ny »doktrin« – være blevet vedtaget af militærkomiteen alene uden efterfølgende politisk godkendelse. Ifølge oberstløjtnant J. C. Essemanns udtalelser til Weekendavisen havde kun den megen presseomtale af konceptets offensive karakter nødvendiggjort politisk godkendelse. Den megen presseomtale var bl.a. affødt af oberst Helge Kroons bemærkelsesværdige artikel i Militært Tidsskrift om planerne for et offensivt fremskudt forsvar.

I begyndelsen forsøgte forsvarsministeren at benægte, hvad der foregik, men i marts lå det dog klart, at en ny doktrin var undervejs.

I slutningen af oktober kom det så frem, at NATOs stabschefer nu havde lagt sidste hånd på den nye doktrin, der bærer navnet »Follow-On-Forces-Attack« – FOFA.

Og som nævnt blev doktrinen så officiel NATO-politik på ambassadørmødet i NATOs planlægningsgruppe den 8. november 1984.

Selv om det altså lykkedes at få sagen frem i lyset i tide til, at forslagsstillerne vidste, hvad der foregik, har regeringen alligevel nægtet at inddrage folketinget og offentligheden i beslutningen.

Den nye doktrin kan få meget vidtrækkende og alvorlige konsekvenser, men hvor alvorlige er det

selvsagt umuligt fuldt ud at vurdere, da konceptet fortsat hemmeligholdes.

Det længste, forsvarsministeren har kunnet strække sig, er at overveje en begrænset orientering i det udenrigspolitiske nævn – altså en hemmelig orientering, se bl.a. svarene på spørgsmål S 610, Folketingstidende 1983-84 (2. samling), forhandlingerne sp. 7574, og spørgsmål S 194.

Efter hvad der hidtil er sluppet ud om sagen, er et af hovedproblemerne i den nye doktrin, at den indeholder nogle af hovedelementerne fra den offensive USA-doktrin, Airland Battle, bl.a. det såkaldt dybe slag.

Det betyder bl.a., at doktrinen forudsætter udviklingen af en række offensive – og i øvrigt meget kostbare – våbensystemer, der kan spore og ramme modpartens styrker flere hundrede kilometer inde på modpartens territorium på et tidligt tidspunkt af en konfrontation med det formål at hindre disse styrker i at nå frem til fronten.

Derudover er en række spørgsmål uafklarede, bl.a. spørgsmålet om, hvilken rolle atomvåben og kemiske våben er tiltænkt. Disse våbentyper spiller en afgørende og fremskudt rolle i Airland Battle-doktrinen og den amerikanske felthåndbog Field Manual 100-5, Operations. De amerikanske styrker i Europa, bl.a. i Vesttyskland og også eventuelle forstærkningsstyrker til Danmark, vil efter alt at dømme blive ledet efter denne felthåndbog, som USA anser for at være i fuld overensstemmelse med NATOs strategi og doktriner.

I forsvarsministerens besvarelse af spørgsmål S 193 fra Albrechtsen (VS), Folketingstidende 1984-85, forhandlingerne sp. 2369, oplyses:

»... at FOFA er blevet godkendt i NATO som et foreløbigt planlægningsinstrument. Der er imidlertid ikke – som af spørgeren anført – tale om nogen doktrin for militære operationer, hvorfor den ikke skal erstatte eller ændre gældende NATO-doktriner. Det drejer sig derimod om en vejledning for NATOs langsigtede planlægning for, hvorledes styrkerne i det integrerede forsvar kan udvikles, bl.a. i materielmæssig henseende, således

at de også vil være i stand til at bekæmpe en fjendes opfølgende enheder (2. angrebsbølge).

Vejledningen ligger inden for rammerne af NATOs gældende strategi, men vil først få virkning, når det politisk er blevet besluttet, hvilken prioritet der skal gives bekæmpelsen af 2. angrebsbølge.

Dette spørgsmål vil blive drøftet af NATOs ministre i forbindelse med forelæggelsen af den brede militære konceptramme, som det er vedtaget at lade udarbejde, og hvori FOFA vil indgå som et af elementerne, jfr. min redegørelse i folketinget den 22. marts 1984.

Drøftelsen vil efter det foreliggende ikke finde sted før ministermødet i december 1985.«

Af hensyn til at holde begreberne klart adskilt bør det her nævnes, at det er fuldt ud korrekt, at den nye doktrin ikke ændrer ved strategien for det fleksible svar, som er NATOs overordnede strategi.

Der er derimod tale om en ændring af NATOs taktiske retningslinjer for den militære krigsførelse i Europa, og her kan der gennemføres ændringer af meget vidtgående praktisk betydning uden at der dermed sker en formel ændring af »flexible response«-strategien, der netop er så fleksibel, at den vil kunne omfatte næsten hvad som helst på det taktisk-operative niveau for så vidt angår de vesteuropæiske troppstyrker.

Bag beslutningen om den nye angrebsdoktrin ligger USA og NATOs ønsker om at fremskynde oprustningen med en række nye integrerede og teknisk avancerede våbensystemer, som det f.eks. fremgår af den i august 1982 vedtagne Field Manual 100-5, Operations, der i høj grad bygger på brugen af disse avancerede våbensystemer.

Den nye doktrin vil afføde en ny kaprustning på dette område, idet Warszawapagten jo vil svare igen med også at ændre sine taktiske doktriner og indføre nye våbensystemer, der kan neutralisere de nye langtrækkende vestlige præcisionsvåben.

Hertil kommer de vurderinger af FOFA, som det socialdemokratiske forbundsmedlem Karsten Voigt ifølge Information den 13. november 1984 har fremlagt i en rapport om sagen. Voigt mener, at FOFA allerede er forældet, da Sovjetunionen foretager ændringer i sine doktriner, der skulle hindre FOFA i at få betydning.

Ifølge disse oplysninger vil Sovjetunionen lægge hovedvægten på første angrebsbølge, hvorfor det skulle være af mindre betydning at ramme anden

og tredje bølge.

Men Voigt har ikke nødvendigvis ret i sin vurdering. Kun hvis FOFA er ment som en defensiv doktrin, kan den således være forældet. Når man derfor ikke har opgivet den, men tværtimod satser meget på den i NATO, så hænger det formentlig sammen med, at FOFA slet ikke er så defensivt et redskab endda. Hvis nemlig det dybe slag bruges før første angrebsbølge nogensinde når frem, så kan det forklares, hvorfor man holder fast i doktrinen. Dette svarer til, hvad der i debatten om de nye doktriner er blevet betegnet som »forebyggende angreb« eller »offensivt fremskudt forsvar«. Det er naturligvis meget afgørende at få afklaret, om FOFAs retningslinjer kan tjene et sådant offensivt formål.

Men hvem er da denne nye doktrin til gavn for? Ikke befolkningen, hvis sikkerhed forringes. Derimod i ganske usædvanlig udstrækning for dødens købmænd. For rustningsindustrien lægges her grunden til kommende yderligere milliardprofitter, og for USA's regering, der jo stedse ser det som sin hovedopgave at skaffe sin egen rustningsindustri ordre, har den nye doktrin den store fordel, at det nu i højere grad er de vesteuropæiske skatteydere, der er udset til at betale.

Efter forslagsstillernes opfattelse bør en sådan beslutning ikke kunne træffes, før folketinget på baggrund af en offentlig debat har haft lejlighed til at tage stilling til sagen, og derfor er det afgørende, at Danmark søger NATO-beslutningen ophævet eller i hvert fald udsat, indtil dette har været muligt.

Endelig må det sikres, at Danmark ikke på nogen måde bindes af den nye doktrin, før folketinget har haft sagen til drøftelse. Forslaget indebærer altså, at Danmark på NATO-forsvarsministrenes møde den 4.-5. december 1984 meddeler, at FOFA ikke er bindende for Danmark, danske styrker, NATO-kommandoer, hvorunder danske styrker er underlagt o.s.v.

Forslaget indebærer endvidere følgende beslutning om tilslutning til FOFA-doktrinen:

Regeringen pålægges at afgive en redegørelse i folketinget med efterfølgende redegørelsesdebat.

På baggrund af debatten kan regeringen så – hvis den fortsat ønsker at fremme sagen – fremsætte forslag til folketingsbeslutning om Danmarks tiltrædelse af FOFA-doktrinen.